

Інформація про стан функціонування підрозділів внутрішнього аудиту державних органів у 2021 році

Відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Міністерством фінансів України проведено аналіз стану функціонування підрозділів внутрішнього аудиту в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади (далі – ЦОВВ), обласних та Київській міській державних адміністраціях (далі – ОДА), а також в інших головних розпорядників коштів державного бюджету (далі – інші ГРК)¹ у 2021 році.

За результатами аналізу встановлено, що на сьогодні досягнуто прогрес у реформуванні та розвитку внутрішнього аудиту в державних органах загалом. Поряд з тим, залишаються недоліки у здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту та існують резерви для підвищення її ефективності.

1. Сфера охоплення внутрішнього аудиту.

У 2021 році діяльність з внутрішнього аудиту було організовано (зокрема, утворено відповідні підрозділи або введено відповідні посади) в усіх державних органах (ЦОВВ, ОДА та інших ГРК, які приступили до виконання своїх повноважень).

У більшості державних органів (понад 90 відсотків) забезпечено реалізацію функції внутрішнього аудиту на практиці та загальну результативність такої діяльності.

Загалом у 2021 році (станом на 31.12.2021) в системі державних органів було утворено 420 підрозділів внутрішнього аудиту, з них 126 підрозділів – в апараті державних органів², а також з урахуванням норм абзацу другого пункту 3 Порядку № 1001³ утворено підрозділи внутрішнього аудиту в 170 територіальних органах ЦОВВ та 124 бюджетних установах сфери управління державних органів.

Водночас, у п'яти державних органах не забезпечено практичну реалізацію функції внутрішнього аудиту через неукomплектованість підрозділів внутрішнього аудиту (відповідних посад) протягом тривалого часу.

Так, відсутня діяльність з внутрішнього аудиту в НАПН України та Національній раді з питань телебачення і радіомовлення, оскільки посади внутрішніх аудиторів вакантні з часу їх введення до структури органів (з січня 2018 року та з липня 2019 року відповідно).

У звітному році залишались неукomплектованими посади внутрішніх аудиторів в Укрдержархіві, Держенергоефективності та Івано-Франківській ОДА, як наслідок діяльність з внутрішнього аудиту в зазначених органах не здійснювалась.

¹ - відповідно до встановлених вимог прозвітували до Мінфіну про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту загалом 120 державних органів, а також 5 державних органів поінформували про неподання звітів у зв'язку з вакантністю посад внутрішніх аудиторів.

Не подано звітність без обґрунтування відповідних причин Львівською ОДА (при цьому в органі утворено та функціонує підрозділ внутрішнього аудиту, що враховано при підготовці цієї інформації). Також не подано звітність Рахунковою палатою. Інформація щодо здійснення діяльності з внутрішнього аудиту в зазначених органах (зокрема, щодо відповідних результативних показників) відсутня та відповідно не врахована в узагальненій статистиці.

² - в усіх державних органах, що функціонували; у показнику не враховано дані по Рахунковій палаті (звітність про стан функціонування підрозділу внутрішнього аудиту не надано).

³ - Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001.

Не проводились внутрішні аудити в окремих нещодавно утворених органах/підрозділах, зокрема, в Нацсоцслужбі (посади в підрозділі внутрішнього аудиту частково укомплектовано в грудні 2021 року), ДАРТ (посаду внутрішнього аудитора укомплектовано в листопаді 2021 року), ДІАМ (розпочала діяльність у вересні 2021 року), Мінагрополітики (відновило роботу в травні 2021 року), БЕБ (підрозділ внутрішнього аудиту укомплектований у другій половині року), Секретаріаті Кабінету Міністрів України (підрозділ внутрішнього аудиту укомплектовано в VI кварталі 2021 року).

2. Спроможність підрозділів внутрішнього аудиту.

Упродовж звітнього року низкою державних органів з урахуванням наданих Мінфіном рекомендацій та відповідних доручень Уряду вжито заходів для підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту, зокрема, шляхом збільшення штатної чисельності працівників таких підрозділів та підвищення статусу підрозділів.

Зокрема, з метою підвищення спроможності функції внутрішнього аудиту створено сектори внутрішнього аудиту (на заміну посад головних спеціалістів з внутрішнього аудиту) у Мінцифри, НАДС, Держенергоефективності та Антимонопольному комітеті.

В Укрдержархіві та апараті Вінницької ОДА відбулось поновлення раніше скороченої штатної чисельності внутрішніх аудиторів з підвищенням статусу підрозділів внутрішнього аудиту (з головних спеціалістів до секторів).

В апараті Держрезерву створено відділ чисельністю 5 шт. од. (раніше функціонував сектор штатною чисельністю 4 од.).

Загалом у 2021 році збільшилась штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту (порівняно з даними на 31.12.2020) в системі Волинської ОДА (на 10 од.), Кіровоградської ОДА та КМДА (на 9 од.), Адміністрації Держспецзв'язку та Рівненської ОДА (на 7 од.), Вінницької ОДА (на 6 од.), Держпродспоживслужби, Миколаївської, Сумської та Черкаської ОДА (на 5 од.), Адміністрації Держприкордонслужби та НСЗУ (на 4 од.), Мінветеранів (на 2 од.), Міненерго, Мінцифри, Укрдержархіву, Укравтодору, Держенергоефективності, Держлісагентства, Держкіно, АРМА, НАДС, Антимонопольного комітету, Пенсійного фонду, Запорізької, Тернопільської та Хмельницької ОДА (на 1 од.).

Водночас, окремими державними органами не враховано рекомендації Мінфіну (зокрема, доведені відповідними дорученнями Уряду, та застереження Мінфіну, надані при погодженні штатних розписів ЦОВВ) щодо недопущення необґрунтованого скорочення штатної чисельності працівників підрозділів внутрішнього аудиту.

Зокрема, при незмінній кількості об'єктів внутрішнього аудиту та збільшенні обсягів фінансування мали місце факти скорочення штатної чисельності внутрішніх аудиторів. При цьому, обґрунтування щодо необхідності такого скорочення надавались не в усіх випадках.

Наприклад, в апараті Мінстратегпрому протягом 2021 року двічі передбачалось скорочення чисельності працівників підрозділу внутрішнього аудиту загалом на 10 шт. од. з пониженням статусу підрозділу (з департаменту до управління та до відділу). Проте обґрунтування щодо такого скорочення (відсутність територіальних органів та незначна кількість підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління) було надано лише в одному випадку.

Без надання відповідних обґрунтувань щодо необхідності скорочення штатної чисельності внутрішніх аудиторів в апараті МКІП відповідну чисельність скорочено на 4 шт. од., в апаратах Держгеокадастру та Фонду держмайна – на 3 шт. од., в апаратах Мінінфраструктури, Мінрегіону та Держекоінспекції – на 1 шт. посаду. Зазначені скорочення також призвели до зниження статусу підрозділів внутрішнього аудиту – з відділу до сектору (Мінрегіон), з сектору до головного спеціаліста (Держекоінспекція).

При цьому, в окремих органах штатна чисельність внутрішніх аудиторів коригувалась декілька разів протягом 2021 року.

Загалом впродовж 2021 року зменшилась штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту (порівняно з даними на 31.12.2020) у системі Держгеокадастру (на 21 од.), Мін'юсту (на 7 од.), Мінстратегпрому (на 6 од.), МКІП, Житомирської та Харківської ОДА (на 4 од.), Чернівецької ОДА (на 3 од.), Держмитслужби та Фонду державного майна (на 2 од.), МВС, Мінінфраструктури, Мінрегіону, Казначейства, Національної поліції та Вищої ради правосуддя (на 1 од.).

У низці державних органів чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту є незначною (зокрема, співвідносно до кількості об'єктів внутрішнього аудиту), що може свідчити про незастосування (формальне застосування) критеріїв з визначення чисельності працівників підрозділів внутрішнього аудиту, передбачених пунктом 3 Порядку № 1001, та негативно впливати на ефективність реалізації функції внутрішнього аудиту та системність охоплення внутрішнім аудитом усіх ризикових сфер діяльності установ.

Найбільш проблемним це питання залишається в державних адміністраціях. Наприклад, в системі Дніпропетровської ОДА на одного внутрішнього аудитора припадає понад 400 об'єктів внутрішнього аудиту, Полтавської – понад 200, Хмельницької – понад 180, Закарпатської – понад 100 об'єктів тощо.

Аналогічно, у сфері КРАІЛ на одного внутрішнього аудитора припадає близько 150 об'єктів, МОН – 105, МЗС та Держгеонадра – понад 90 об'єктів.

В системі інших ГРК найвищі були відповідні показники в НААН та НАН України – понад 80 та 75 об'єктів відповідно.

3. Кадрове забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту.

Загалом станом на 31.12.2021 у системі ЦОВВ штатна чисельність внутрішніх аудиторів становила понад 1,35 тис. одиниць, у системі ОДА – 294 одиниці та в системі інших ГРК – 109 одиниць.

На дату подання звітності у системі ЦОВВ вакантними залишались 27 % посад внутрішніх аудиторів, у системі ОДА – майже 29,6 % посад та в системі інших ГРК – понад 20 % посад. Загалом рівень вакантних посад по системі ЦОВВ залишився приблизно на рівні попереднього звітного періоду, по системі інших ГРК – зменшився на 7 п.п., а по системі ОДА – зріс на 7 п.п.

При цьому, в системі 18 ЦОВВ (або 25 % органів), 5 ОДА (або 20 %) та 15 інших ГРК (або 54 %) забезпечено стовідсоткове укомплектування посад працівників підрозділів внутрішнього аудиту.

Наприклад, забезпечено стабільність кадрового складу (відсутність звільнень внутрішніх аудиторів) та повноту укомплектування посад внутрішніх аудиторів (за інформацією на дату подання відповідної звітності) в Держлікслужбі, Держпраці, Державній службі якості освіти, ДАЗВ, Держкомтелерадіо, Антимонопольному комітеті, НАЗК, Національній комісії зі стандартів державної мови, Донецькій, Полтавській, Черкаській та Чернівецькій ОДА, Управлінні справами Апарату Верховної Ради України, Вищому антикорупційному суді, Державному бюро розслідувань, Вищій раді правосуддя, Національному антикорупційному бюро, РНБО, НАН України, НАМН України, НКРЕКП тощо.

Вжито заходи для повного укомплектування посад внутрішніх аудиторів також у низці державних органів, де станом на 31.12.2020 спостерігався досить високий рівень вакансій або ж відповідні посади були взагалі неуккомплектованими, зокрема, у системі Держекспортконтролю, ДЕСС, Держрибагентства, Укрінфрапроекту, ДАРТ, КРАІЛ, ЦВК.

Водночас, станом на кінець 2021 року досить високим (понад 50 %) рівень вакантних

посад у підрозділах внутрішнього аудиту був у системі МКІП, НСЗУ, Мінрегіону, Держводагентства, БЕБ, Нацсоцслужби, Держенергонагляду, Морської адміністрації, ДКА, Держгеокадастру, Миколаївської ОДА, НААН.

Взагалі не було укомплектовано посади внутрішніх аудиторів (станом на 31.12.2021) в Укрдержархіві, ДРС, Держфінмоніторингу, Держенергоефективності, Івано-Франківській ОДА, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національній раді з питань телебачення і радіомовлення, НАПН України, а також в Мінагрополітики (штат працівників формується).

4. Забезпечення незалежності підрозділів внутрішнього аудиту.

У звітному році усунуто існуючі невідповідності (зокрема, з урахуванням рекомендацій Мінфіну) та приведено організацію діяльності з внутрішнього аудиту до встановлених вимог щодо незалежності підрозділів внутрішнього аудиту в низці державних органів, де були наявні відповідні випадки.

Наприклад, у Мінветеранів вжито заходи щодо забезпечення функціональної незалежності підрозділу внутрішнього аудиту та розмежування функцій внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, зокрема, внесені зміни до структури (наказ від 05.10.2021 № 201) та створено Відділ внутрішнього аудиту (замість Відділу внутрішнього контролю та аудиту).

Мінекономіки також вжито заходи, спрямовані на забезпечення функціональної незалежності підрозділу внутрішнього аудиту шляхом виключення функцій, безпосередньо не пов'язаних зі здійсненням внутрішнього аудиту.

З метою упорядкування діяльності з внутрішнього аудиту в УДО України відповідно до вимог законодавства Відділ внутрішнього аудиту та контролю реорганізовано у Відділ внутрішнього аудиту, усунуто невідповідність назви підрозділу сутності його діяльності і конкретизовано завдання, функції і повноваження.

Аналогічні заходи вжито в Офісі Генерального прокурора – перейменовано Відділ внутрішнього аудиту та фінансового контролю на Відділ внутрішнього аудиту (без змін в штатній чисельності)⁴.

Водночас, в окремих державних органах не забезпечено організаційну та/або функціональну незалежність структурних підрозділів внутрішнього аудиту відповідно до вимог постанови № 1001, Порядку № 1001 та Стандартів внутрішнього аудиту⁵.

Наприклад, у Державному бюро розслідувань відділ внутрішнього аудиту створено в складі Управління забезпечення особистої безпеки Державного бюро розслідувань (водночас, згідно наданої інформації відділ безпосередньо підпорядкований і підзвітний Директору Державного бюро розслідувань).

За результатами експертизи штатних розписів (змін до них) на 2021 рік встановлено ризики недотримання вимог законодавства в частині забезпечення функціональної незалежності структурних підрозділів внутрішнього аудиту.

Зокрема, у ДПС у складі Департаменту внутрішнього аудиту було передбачено функціонування відділу координації та взаємодії з органами, уповноваженими на проведення перевірок, діяльність якого містить ризик виконання функцій, неприцільної діяльності з внутрішнього аудиту.

У Мінінфраструктури функціонує Управління внутрішнього аудиту та контролю, а в КМДА – Департамент внутрішнього фінансового контролю та аудиту, що також містить ризики недотримання принципу розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього

⁴ - інформацію надано в травні 2022 року.

⁵ - Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Мінфіну від 04.10.2011 № 1247 та зареєстровані в Мін'юсті 20.10.2011 за № 1219/19957.

аудиту.

Загалом не забезпечено організаційну незалежність (самостійність) підрозділів внутрішнього аудиту (посадових осіб) у системі ЦОВВ у 8 випадках (або 2,8 % від загальної кількості підрозділів внутрішнього аудиту), у системі ОДА – у 23 випадках (або 22,5 %) та в системі інших ГРК – у 3 випадках (або 10,3 %).

Наприклад, відповідні факти мали місце в окремих територіальних органах та установах системи Держлісагентства, МВС, ряді установ Вінницької, Кіровоградської, Сумської, Харківської, Чернівецької ОДА та КМДА, а також в Апараті Верховної Ради України (підрозділ внутрішнього аудиту створено в Управлінні справами Апарату Верховної Ради України).

Загалом у 2021 році зменшилась кількість випадків порушення вимог щодо функціональної незалежності в частині покладання на підрозділи внутрішнього аудиту виконання функцій, не пов'язаних зі здійсненням внутрішнього аудиту. Водночас, такі факти мали місце в системі ЦОВВ у 27 підрозділах (або понад 9 % від їх загальної кількості) та в системі ОДА – у 19 підрозділах (або 18,6 %).

Зокрема, згідно із даними звітності та пояснювальних записок до неї покладання на підрозділи внутрішнього аудиту неприбуткових функцій за внутрішніми документами та/або на практиці (участь у роботі різного роду комісій, погодження проектів управлінських рішень, ведення бухгалтерії, протидії корупції, виконання окремих функцій за напрямками діяльності установ тощо) було допущено в системі Держлісагентства, МОН, Мінстратегпрому, Укртрансбезпеки, Держрибагентства, Держмистецтв, Міноборони, Держрезерву, НАДС, Харківської, Вінницької, Волинської, Херсонської, Чернівецької ОДА та КМДА. При цьому, в порушення постанови № 1001 та Основних засад⁶ підрозділами внутрішнього аудиту низки зазначених органів також здійснювалось виконання функцій з організації та впровадження системи внутрішнього контролю та/або складання відповідних звітів (наприклад, такі факти мали місце в МОН, Мінстратегпромі, Держлісагентстві, Держрезерві, Херсонській ОДА тощо).

Незважаючи на значне зменшення випадків проведення підрозділами внутрішнього аудиту різних контрольних заходів, не пов'язаних з внутрішнім аудитом (або залучення внутрішніх аудиторів до проведення таких контрольних заходів), такі факти продовжували мати місце в низці державних органів.

Так, внутрішні аудитори в системі ЦОВВ у 2021 році брали участь у 273 інших контрольних заходах (комісійні перевірки, службові розслідування, інші контрольні заходи тощо), на які було витрачено майже 4,9 тис. людино-днів. Зокрема, такі факти мали місце в системі Держлісагентства, МВС, Міноборони, Міненерго, Держрезерву, Адміністрації Держприкордонслужби, Фонду державного майна, МОЗ, Казначейства, Держекоінспекції, Держпродспоживслужби, Мінсоцполітики, Укртрансбезпеки, Держмитслужби, Держмистецтв, КРАІЛ, Мінмолодьспорту, ДСНС, Держрибагентства, Антимонопольного комітету тощо.

Аналогічно, внутрішні аудитори державних адміністрацій брали участь у 347 таких заходах, на які було витрачено понад 750 людино-днів, зокрема, в системі КМДА, Волинської, Чернівецької та Херсонської ОДА.

В системі інших ГРК також допущено випадки залучення внутрішніх аудиторів до проведення контрольних заходів, не пов'язаних з внутрішнім аудитом: загалом мали місце 13 таких випадків та було витрачено на діяльність, не пов'язану з внутрішнім аудитом, понад 220 людино-днів, зокрема, в НАН України, УДО України та ЦВК.

В окремих випадках визначені у стратегічних та операційних планах діяльності з

⁶ - Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062.

внутрішнього аудиту стратегічні цілі та завдання внутрішнього аудиту, ключові показники результативності, ефективності та якості, заходи з іншої діяльності з внутрішнього аудиту також передбачають здійснення підрозділом внутрішнього аудиту діяльності, яка не передбачена Порядком № 1001, Стандартами внутрішнього аудиту та/або суперечить вимогам пункту 3 Основних засад.

Потребує активізації питання щодо запровадження аудиторських комітетів в державних органах з урахуванням пункту 15¹ Порядку № 1001, у тому числі, як інструменту для сприяння організаційній і функціональній незалежності підрозділів внутрішнього аудиту. Зокрема, наразі аудиторські комітети утворено лише в Пенсійному фонді (у 2019 році) та Сумській ОДА (в січні 2020 року). Водночас, впродовж 2021 року засідання аудиторських комітетів в зазначених органах не проводились.

5. Планування діяльності з внутрішнього аудиту.

Стратегічні та операційні плани діяльності з внутрішнього аудиту (далі – стратегічні та операційні плани) більшості державних органів загалом враховують ключові підходи, визначені пунктом 6 Порядку № 1001 щодо складання таких планів (складання стратегічних планів з урахуванням стратегії (пріоритетів) та цілей діяльності державного органу, визначення завдань та результатів їх виконання, а операційних планів – на підставі завдань та результатів виконання стратегічного плану).

Зокрема, державними органами враховуються вимоги законодавства в частині формування планів на підставі результатів оцінки ризиків – переважна більшість запланованих внутрішніх аудитів на 2021 рік включена до операційних планів за результатами оцінки ризиків (94 % всіх планових внутрішніх аудитів).

Стратегічні та операційні плани всіма державними органами сформовано за рекомендованими Мінфіном формами (листи від 24.09.2019 № 33040-06-5/23901 та від 31.08.2020 № 33040-06-5/26522).

Водночас, в окремих органах залишаються недоліки при плануванні діяльності з внутрішнього аудиту, які в подальшому можуть впливати на ефективність та результативність роботи за відповідним напрямом, зокрема:

відсутність зв'язку між визначеними стратегічними цілями/ключовими показниками результативності, ефективності та якості внутрішнього аудиту та пріоритетними об'єктами внутрішнього аудиту, визначеними у планах;

не визначення у планах повного комплексу заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту, невідповідність таких заходів завданням внутрішнього аудиту;

низький рівень планової завантаженості внутрішніх аудиторів безпосередньо проведенням внутрішніх аудитів (менше 40 % від планового обсягу робочого часу).

Виконання операційних планів у 2021 році загалом забезпечено на належному рівні. Зокрема, в системі ЦОВВ виконання запланованих в операційних планах завдань і заходів забезпечено в середньому на рівні 99 %, у системі ОДА – 99 % та у системі інших ГРК – 93 %.

При цьому, забезпечили 100 % виконання усіх запланованих завдань і заходів підрозділи внутрішнього аудиту 46 ЦОВВ, 19 ОДА та 15 інших ГРК.

Не в повному обсязі виконано операційні плани діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема в частині проведення внутрішніх аудитів, в системі Держекоінспекції, Мінінфраструктури, Мінекономіки, Держводагентства, МЗС, Укртрансбезпеки, МКІП, Держфінмоніторингу, ДКА, Держпродспоживслужби, КМДА, Сумської, Київської та Хмельницької ОДА, Державного управління справами, НКРЗІ, НААН, НАН України, ДСА України, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Конституційного Суду України тощо. Не в повному обсязі виконано операційні плани в

частині виконання заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту в системі Мінрегіону, МОЗ, Держгеонадра, Мінмолодьспорту, Укрінфрапроекту, КРАІЛ, Мінстратегпрому, Державіаслужби, Держекспортконтролю, Морської адміністрації, Управління справами Апарату Верховної Ради України, НАПрН України та ЦВК.

Неповнота виконання планів переважно була пов'язана із встановленням карантину та запровадженням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, неповним укомплектуванням посад працівників підрозділів внутрішнього аудиту, проведенням позапланових внутрішніх аудитів, залученням працівників до виконання інших завдань, тривалою тимчасовою непрацездатністю працівників, звільненням працівників, реорганізацією тощо.

При цьому, в одному державному органі допущено випадок незабезпечення виконання основних завдань підрозділу – здійснення внутрішніх аудитів.

Зокрема, впродовж останніх двох років не здійснено жодного внутрішнього аудиту в Держкоінспекції, хоча у звітному році попри зміни в структурі та кадровому складі, посади внутрішніх аудиторів не були вакантними. Натомість внутрішні аудитори провели/взяли участь в проведенні 4 інших контрольних заходів, не пов'язаних з внутрішнім аудитом.

Звітні дані низки державних органів також свідчать про незабезпечення виконання у 2021 році визначених у стратегічному плані ключових показників, зокрема, стосовно: запланованої кількості/частки внутрішніх аудитів з оцінки ефективності (МОЗ, МОН, Мінмолодьспорту, НАДС, Національне антикорупційне бюро, Вінницька, Кіровоградська та Рівненська ОДА); аудиторських рекомендацій, за якими досягнуто результативність (МОН, МЗС, Держгеонадра, Укравтодор, Укрінфрапроект, Кіровоградська та Рівненська ОДА, НКЦПФР).

6. Підходи до проведення внутрішніх аудитів.

6.1. Більшістю державних органів вживаються заходи щодо подальшої зміни пріоритетів під час проведення внутрішніх аудитів та поступового збільшення кількості/частки внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності.

Зокрема, за останні три роки відбулись позитивні зрушення у напрямі планування внутрішніх аудитів з оцінки ефективності: у 2021 році частка таких аудитів у загальній кількості запланованих склала понад 40 відсотків (порівняно з 30 % та 18 % у 2020 та 2019 роках відповідно).

Наприклад, у системі ЦОВВ у 2021 році проведено 446 планових внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності виконання завдань та функцій, визначених актами законодавства, що складає 40 % від проведених планових внутрішніх аудитів (найбільше в системі Казначейства, Пенсійного фонду, Держпродспоживслужби, Фонду державного майна, ДСНС, Держгеокадастру), в системі ОДА – 128 таких аудитів, або понад 43 % (переважно в системі Харківської та Запорізької ОДА, КМДА, Сумської та Кіровоградської ОДА) та в системі інших ГРК – 50 таких аудитів, або понад 32 % (найбільше в НААН, Офісі Генерального прокурора тощо).

Започатковано планування внутрішніх аудитів щодо оцінки надійності, ефективності та результативності інформаційних систем і технологій (ІТ-аудити): загалом 9 % державних органів запланували проведення ІТ-аудитів у 2021 році. Наприклад, у звітному році проведено такі аудити підрозділами внутрішнього аудиту Мін'юсту, Мінреінтеграції, Сумської ОДА, УДО України тощо.

Зменшилась частка планування внутрішніх аудитів, спрямованих виключно на оцінку стану фінансово-господарської діяльності у системі державного органу: у 2021 році запланували проведення таких аудитів 25 % державних органів (порівняно з 34 % у 2020 році).

Продовжується також позитивна тенденція планування внутрішніх аудитів безпосередньо в апараті державного органу: у 2021 році запланували проведення таких аудитів 73 % державних органів (порівняно з 57 % у 2020 році).

Водночас, в окремих державних органах частка внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності виконання завдань та функцій, визначених актами законодавства, наразі була незначною.

Зокрема, у 2021 році не було заплановано⁷ та проведено жодного такого планового внутрішнього аудиту щодо оцінки ефективності в системі Мінмолодьспорту, МОН, МКІП, Міненерго (водночас 2 таких аудити проведено в позаплановому порядку), Держгеонадра, Держлікслужби, Державіаслужби, Адміністрації Держспецзв'язку, НСЗУ, ДКА, Національної поліції, Закарпатської ОДА, ДСА України, ЦВК тощо.

6.2. Запровадження стратегічного та операційного планування передбачає покращення роботи зі здійснення оцінки ризиків при плануванні діяльності з внутрішнього аудиту та застосування більш широкого діапазону факторів відбору об'єктів аудиту.

Поряд з тим, під час планування діяльності з внутрішнього аудиту окремими державними органами ідентифікація та оцінка ризиків здійснюється формально або не в повному обсязі.

При цьому, в окремих випадках не забезпечено результативність внутрішнього аудиту, що може свідчити, зокрема, про прорахунки на етапі планування.

Наприклад, в НАМ України за наслідками проведеного у звітному році внутрішнього аудиту не встановлено результативних показників та не надано жодної рекомендації.

У НКРЕКП за наслідками проведених 4-х внутрішніх аудитів надано лише одну рекомендацію (встановлено загалом одини недолік та одне нефінансове порушення).

У НКРЗІ за результатами двох завершених планових внутрішніх аудитів виявлено лише 1 недолік/проблему та надано лише 1 рекомендацію.

7. Результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту та вжиті заходи за наслідками внутрішніх аудитів.

Відповідно до даних поданої звітності загалом у 2021 році підрозділами внутрішнього аудиту завершено понад 1,8 тис. внутрішніх аудитів (в системі ЦОВВ – понад 1,3 тис. аудитів, в системі ОДА – 305 аудитів та в системі інших ГРК – 193 аудити).

При цьому, у понад 1,8 тис. установ було виявлено недоліки/проблеми та порушення (зокрема, в системі ЦОВВ – у майже 1,4 тис. установ, в системі ОДА – в 299 установах та в системі інших ГРК – у 121 установі).

Загальна кількість виявлених підрозділами внутрішнього аудиту недоліків та проблем склала майже 59,2 тис. (в системі ЦОВВ – понад 54,7 тис., в системі ОДА – понад 2,5 тис. та в системі інших ГРК – майже 2 тис.). При цьому, найбільше недоліків та проблем виявлено у таких аспектах/напрямах діяльності державних органів та підприємств, установ і організацій сфери їх управління:

виконання контрольно-наглядових функцій, інших завдань, визначених актами законодавства – майже 40,5 тис. (з них в системі ЦОВВ – понад 39,9 тис., в системі ОДА – майже 0,5 тис. та в системі інших ГРК – 17);

функціонування системи внутрішнього контролю – майже 10,3 тис. (з них в системі ЦОВВ – майже 8,5 тис., в системі ОДА – майже 1,1 тис. та в системі інших ГРК – понад 0,7 тис.);

використання і збереження активів – майже 3,1 тис. (з них в системі ЦОВВ – понад 2,5 тис., в системі ОДА – 186 та в системі інших ГРК – 333);

⁷ - або заплановано та в подальшому виключено з плану.

правильність ведення бухгалтерського обліку, достовірність фінансової і бюджетної звітності – понад 2,5 тис. (з них в системі ЦОВВ – понад 1,8 тис., в системі ОДА – 362 та в системі інших ГРК – 375);

планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, управління бюджетними коштами – понад 1,1 тис. (з них в системі ЦОВВ – понад 0,7 тис., в системі ОДА – майже 0,2 тис. та в системі інших ГРК – понад 0,2 тис.).

При цьому, серед виявлених підрозділами внутрішнього аудиту недоліків і проблем у частині організації та функціонування системи внутрішнього контролю типовими є наступні:

відсутність або недосконалість внутрішніх документів, які регламентують виконання окремих функцій/процесів/операцій;

неналежний розподіл повноважень; дублювання функцій між структурними підрозділами або невизначення відповідальних за виконання функцій/процесів;

відсутність діяльності з управління ризиками або недосконалість системи управління ризиками;

недостатність або недосконалість заходів контролю або ж їх неналежне здійснення на практиці тощо.

Наслідком існування недоліків і проблем у діяльності установ стало допущення різних видів порушень у загальній кількості майже 50,3 тис. (з них в системі ЦОВВ – майже 45 тис., в системі ОДА – понад 3,4 тис. та в системі інших ГРК – понад 1,8 тис.). Зокрема, підрозділами внутрішнього аудиту в 2021 році виявлено:

порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, загалом на суму майже 13,3 млрд грн (майже 12,8 млрд грн – у системі ЦОВВ, понад 353,6 млн грн – у системі ОДА та понад 163,1 млн грн – у системі інших ГРК);

майже 7,9 тис. фактів порушень, що не призвели до втрат (майже 6,7 тис. – у системі ЦОВВ, понад 0,75 тис. – у системі ОДА та понад 0,46 тис. – у системі інших ГРК), та майже 34,9 тис. нефінансових порушень (понад 32,2 тис. – у системі ЦОВВ, понад 1,5 тис. – у системі ОДА та понад 1,1 тис. – у системі інших ГРК).

Значні обсяги порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, виявлено підрозділами внутрішнього аудиту, зокрема, в системі Міненерго (майже 8,6 млрд грн), Мінекономіки (1,4 млрд грн), Міноборони (майже 1,2 млрд грн), Мінстратегпрому (735,6 млн грн), Фонду державного майна (380 млн грн), КМДА (майже 329 млн грн), Держгеонадра (215 млн грн), Мін'юсту (139 млн грн), НААН (136,3 млн грн) тощо.

За результатами вжитих в системі державних органів заходів у 2021 році забезпечено:

усунення майже 42,8 тис. проблем і недоліків, або 72,3 % від виявлених внутрішніми аудитором (в системі ЦОВВ – понад 40,4 тис. або 73,9 %, в системі ОДА – майже 1,4 тис. або 54,2 % та в системі інших ГРК – 0,99 тис. або 50,7 %);

усунення та відшкодування майже 23,8 тис. порушень, або понад 47,3 % від виявлених (в системі ЦОВВ – майже 21,3 тис. або 47,3 %, в системі ОДА – майже 1,5 тис. або 42,7 % та в системі інших ГРК – понад 1 тис. або 55,7 %);

відшкодування порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, на рівні майже 4,6 % від виявлених (в системі ЦОВВ – на рівні 4,4 %, в системі ОДА – майже 11 % та в системі інших ГРК – 1,1 %).

При цьому, при виявленні значних сум порушень, що призвели до втрат, жодної гривні не відшкодовано впродовж 2021 року, зокрема, в системі Мінстратегпрому (виявлено 735,6 млн грн), НААН (136,3 млн грн), Херсонської ОДА (6,7 млн грн), Одеської ОДА (1,1 млн грн), Державного управління справами (12,3 млн грн), Мінсоцполітики (2,9 млн грн).

За результатами проведених аудиторських досліджень загалом було надано майже 15,5 тис. рекомендацій (майже 10,9 тис. – у системі ЦОВВ, понад 3 тис. – у системі ОДА та понад 1,6 тис. –

у системі інших ГРК), з яких повністю або частково виконано/впроваджено майже 10,2 тис. рекомендацій (майже 6,9 тис. – у системі ЦОВВ, понад 2,1 тис. – у системі ОДА та понад 1,2 тис. – у системі інших ГРК). Крім того, у 2021 році було виконано/впроваджено понад 2,4 тис. рекомендацій із наданих внутрішніми аудиторами у попередніх звітних роках (майже 1,8 тис. – у системі ЦОВВ, 381 – у системі ОДА та 258 – у системі інших ГРК).

При цьому, залишилось не виконаними (зокрема, у визначені строки) понад 1,4 тис. рекомендацій (984 – у системі ЦОВВ, 327 – у системі ОДА та 91 – у системі інших ГРК). За іншими аудиторськими рекомендаціями на момент подання звітності не настав термін виконання (майже 3,1 тис. рекомендацій, зокрема, в системі ЦОВВ – понад 2,2 тис., в системі ОДА – 556 та в системі інших ГРК – 310).

Загалом рівень впровадження наданих аудиторських рекомендацій (без врахування рекомендацій, за якими не настав термін виконання) у 2021 році становив понад 87,9 % (в системі ЦОВВ – 87,5 %, в системі ОДА – 86,6 % та в системі інших ГРК – 93 %).

Низкою державних органів вжито заходи для активізації впровадження рекомендацій та усунення виявлених недоліків і порушень. Як наслідок, зокрема, забезпечено виконання/впровадження в установлені строки усіх наданих аудиторських рекомендацій (100 %) в системі 26 ЦОВВ, 7 ОДА та 14 інших ГРК.

У той же час потребує активізації робота відповідальних за діяльність щодо впровадження наданих аудиторських рекомендацій, зокрема, в системі Держкіно, Мінрегіону, Держмитслужби, Міненерго, Мінстратегпрому, Держрибагентства, ДАЗВ, Управління справами Апарату Верховної Ради України, де рівень виконання рекомендацій складає менше 50 %.

Підрозділами внутрішнього аудиту надавались рекомендації, які стосувалися, зокрема: удосконалення нормативно-правового забезпечення; розробки та удосконалення внутрішніх регламентів за окремими процесами та операціями; розподілу обов'язків та повноважень, визначення відповідальних осіб/виконавців; оптимізації структур та/або штатної чисельності; удосконалення положень/посадових інструкцій; запровадження або удосконалення управління ризиками; покращення взаємодії та інформаційного обміну між структурними підрозділами; удосконалення міжвідомчої взаємодії; перегляду показників бюджетних програм; автоматизації операційних процесів з метою мінімізації ризиків; посилення інформаційної безпеки; удосконалення процедур планування та/або звітування; затвердження/формалізації звітних форм; здійснення періодичних перевірок виконання функцій чи впровадження інших заходів контролю, встановлення періодичності заходів контролю; запровадження моніторингу тощо.

У результаті впровадження аудиторських рекомендацій у системі державних органів, зокрема, забезпечено:

перегляд та/або розробку низки нормативно-правових та внутрішніх розпорядчих документів для врегулювання та удосконалення виконання функцій, процесів тощо (у тому числі щодо договірної та претензійно-позовної роботи, документообігу, використання автотранспорту, використання комп'ютерної техніки, проведення ремонтних робіт, надання адмінпослуг, надання платних послуг, встановлення стимулюючих виплат, облікової політики, цінової політики, акредитації контрагентів, результативних показників бюджетних програм, проведення закупівель, інформаційної безпеки та кібербезпеки тощо);

проведення інвентаризації завдань і функцій та їх розподіл/перерозподіл між підрозділами, удосконалення/оптимізацію організаційних структур та/або штатної чисельності, затвердження та/або перегляд розподілу обов'язків та повноважень в установі, перегляду положень про структурні підрозділи та/або посадових інструкцій, визначення відповідальних виконавців/осіб;

врегулювання питань управління ризиками (зокрема, створення відповідних робочих

груп, розроблення порядків організації та функціонування системи управління ризиками, впровадження системи управління ризиками в практичну роботу, проведення ідентифікації та оцінки ризиків, перегляд та актуалізація ідентифікованих ризиків, затвердження планів заходів з управління ризиками тощо);

розроблення порядків/планів щодо визначення та реалізації заходів контролю, запровадження нових заходів контролю або посилення вже існуючих (у тому числі щодо контролю за виплатою заробітної плати, моніторингу заборгованості, моніторингу цін, інвентаризації земельних ділянок, запровадження оцінки результатів реалізації державної політики у визначеній сфері тощо);

автоматизацію низки процесів, запровадження інформаційно-аналітичних систем або модернізацію існуючих систем, забезпечення захисту інформації в них (зокрема, щодо бухгалтерського обліку, ведення документообігу та діловодства, обліку судових рішень, переведення в електронний формат надання адміністративних послуг);

удосконалення комунікаційних процесів та інформаційного обміну, в тому числі затвердження/уточнення порядків обміну інформацією між підрозділами та/або з іншими установами, впровадження порядків доступу до інформаційних ресурсів тощо;

удосконалення запроваджених в установі процедур моніторингу і звітування (зокрема, з питань виконання планів, виконання бюджетних програм, проектів, операційної діяльності тощо);

підвищення кваліфікації відповідальних осіб;

оптимізацію робочих процесів та підвищення ефективності управління ресурсами;

підвищення якості виконання функцій, зокрема, надання адміністративних та інших послуг, здійснення обслуговування тощо;

економію державних коштів або ж додаткове надходження фінансових ресурсів (наприклад, від надання платних послуг, відчуження або передачі в оренду майна, що не використовується, використання автотранспорту, розміщення тимчасово вільних коштів, розроблення заходів щодо фінансової збалансованості підприємств, підвищення рівня виконання фінансових планів, покращення виконання бюджетних програм) тощо.

8. Заходи із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.

На виконання вимог Порядку № 1001, Стандартів внутрішнього аудиту та з урахуванням рекомендацій Мінфіну в звітному році державними органами продовжувалась робота з удосконалення та покращення дієвості заходів із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту. Наприклад, низкою державних органів розроблено або удосконалено порядки/методологію проведення внутрішніх оцінок якості, при проведенні на практиці періодичних оцінок діяльності з внутрішнього аудиту охоплюються усі важливі аспекти такої діяльності, при складанні програм забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту визначаються заходи для удосконалення функції внутрішнього аудиту, вивчається позиція зацікавлених сторін, забезпечується детальне звітування про результати внутрішніх оцінок якості та стан виконання програм тощо.

Водночас, при реалізації заходів із гарантування та підвищення якості внутрішнього аудиту низці державних органів слід забезпечити:

повноту унормування у внутрішніх документах методології проведення внутрішніх оцінок якості внутрішнього аудиту;

належне проведення періодичних оцінок діяльності з внутрішнього аудиту на практиці та встановлення за їх результатами наявних недоліків і проблем у здійсненні функції внутрішнього аудиту;

визначення у програмах забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту заходів, спрямованих безпосередньо на удосконалення та підвищення ефективності такої

діяльності тощо.

За даними звітності у 2021 році в більшості державних органів проведено періодичні оцінки діяльності з внутрішнього аудиту. Загалом за результатами проведених внутрішніх оцінок якості було встановлено 727 недоліків у здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту (зокрема, в системі ЦОВВ – 607, в системі ОДА – 74 та в системі інших ГРК – 46), з яких завдяки вжитим заходам усунуто 579, або понад 79,6 % (в системі ЦОВВ – 482, в системі ОДА – 62 та в системі інших ГРК – 35).

Поряд з тим, у низці державних органів не було проведено періодичні оцінки діяльності з внутрішнього аудиту (або ж у звітності відсутня чітка інформація щодо проведення таких оцінок), зокрема, у 10 ЦОВВ, 1 ОДА та 10 інших ГРК.

Наприклад, не проводились такі оцінки в Мінмолодьспорту, Мінстратегпромі, Держлікслужбі, Держрезерві, ДАЗВ, ДКА, Хмельницькій ОДА, НААН, УДО України, ЦВК, НКЦПФР тощо.

Не забезпечено виявлення недоліків за результатами внутрішніх оцінок якості, що може, зокрема, свідчити про їх формальне проведення в окремих органах (МКП, МОН, Держпраці, Державній службі якості освіти, НСЗУ, Українському інституті національної пам'яті, Держкомтелерадіо, Національній комісії зі стандартів державної мови, Кіровоградській ОДА, ДСА України, Національному антикорупційному бюро, РНБО, НАМН України, НКРЗІ тощо).

Також потребує покращення робота окремих державних органів щодо складання та виконання програм забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту. Зокрема, не було складено такі програми (або ж у звітності відсутня чітка інформація з цього питання), у 13 ЦОВВ, 3 ОДА та 5 інших ГРК.

Наприклад, у звітному періоді не склалися програми забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту в Мінмолодьспорту, Мінстратегпромі, Держпродспоживслужбі, Держрезерві, ДКА, Хмельницькій ОДА, Конституційному Суді України, НААН, ЦВК, НКЦПФР тощо.

9. Результати зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту.

У 2021 році Мінфіном завершено 4 оцінки функціонування систем внутрішнього аудиту (зовнішніх оцінки якості внутрішнього аудиту) – у Держгеокадастрі, Держгеонадра, НКЦПФР та Укрінфрапроекті, а також проведено таку оцінку в Держекоінспекції (звіт складено у 2022 році).

За результатами зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту також встановлено ряд типових недоліків при реалізації функції внутрішнього аудиту, які притаманні більшості досліджених державних органів, зокрема, в частині необхідності:

перегляду та удосконалення внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту з метою охоплення всіх аспектів діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема, з урахуванням вимог Стандарту 1 «Завдання, права та обов'язки» Стандартів внутрішнього аудиту, а також забезпечення своєчасної актуалізації внутрішніх документів;

неухильного дотримання вимог щодо функціональної незалежності підрозділів внутрішнього аудиту;

підтримки з боку керівників органів спроможності підрозділів внутрішнього аудиту забезпечити ефективну реалізацію функції, у тому числі шляхом належного кадрового та ресурсного забезпечення тощо;

забезпечення належного рівня завантаженості внутрішніх аудиторів безпосередньо проведенням внутрішніх аудитів;

удосконалення процесу планування діяльності з внутрішнього аудиту (зокрема, в частині повноти застосування ризик-орієнтованого підходу) та належного ведення бази даних об'єктів внутрішнього аудиту;

спрямування діяльності з внутрішнього аудиту безпосередньо на вдосконалення системи управління і внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання коштів, виникненню помилок та інших недоліків;

подальшої зміни пріоритетів при проведенні внутрішнього аудиту від орієнтації на відповідність до здійснення системного аналізу та оцінки ефективності, результативності та якості виконання завдань, функцій, бюджетних програм, ступеня виконання і досягнення цілей тощо;

дотримання встановлених вимог при плануванні, проведенні внутрішніх аудитів та документуванні їх результатів (зокрема, щодо здійснення належного попереднього дослідження та планування аудиторського завдання; повноти дослідження питань; достатності аудиторських доказів; оформлення робочих та офіційних документів тощо);

спрямування аудиторських рекомендацій безпосередньо на вдосконалення функціонування системи внутрішнього контролю та системи управління тощо;

удосконалення моніторингу впровадження аудиторських рекомендацій та встановлення чіткого порядку реалізації результатів внутрішніх аудитів;

систематизації та активізації внутрішніх заходів з професійного розвитку внутрішніх аудиторів;

запровадження повноцінної системи обліку та накопичення звітних даних;

покращення якості звітування про результати діяльності з внутрішнього аудиту;

належної реалізації на практиці заходів із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.

З метою забезпечення належної реалізації функції внутрішнього аудиту за результатами зовнішніх оцінок якості Мінфіном було надано державним органам рекомендації щодо удосконалення систем внутрішнього аудиту.

10. Інші проблемні питання та обмеження при здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту.

Згідно із даними звітності типовими проблемними питаннями та обмеженнями при здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту в окремих державних органах у звітному періоді були:

встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19;

недостатність ресурсного забезпечення діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема, матеріально-технічного забезпечення, коштів на відрядження тощо (про такі факти поінформували, зокрема, Міненерго, Міноборони, Держстат, Волинська, Київська, Полтавська та Чернівецька ОДА);

недостатня кадрова спроможність (чисельність працівників) підрозділів внутрішнього аудиту (про існування такого роду проблем поінформували, зокрема, Міненерго, Держпродспоживслужба, ДАЗВ, КРАІЛ, Закарпатська, Херсонська, Хмельницька та Чернівецька ОДА);

високий рівень плінності кадрів та/або проблеми у підборі компетентного персоналу для комплектування підрозділів внутрішнього аудиту (такі проблемні питання відображено, зокрема, в звітності Міненерго, МЗС, Мінсоцполітики, Мінстратегпрому, Державіаслужби, Морської адміністрації, Укртрансбезпеки, Держкіно, Держенергонагляду, Вінницької та Сумської ОДА, КМДА, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав

людини);

неповна укомплектованість штату (про такі факти поінформували, зокрема, Мінінфраструктури, МКП, Міноборони, Мінрегіон, Мінветеранів, Мін'юст, Укртрансбезпека, Держгеокадастр, Держрезерв, Держатомрегулювання, Держводагентство, Держкіно, Фонд державного майна, Пенсійний фонд, Волинська, Кіровоградська, Луганська та Сумська ОДА, НКЦПФР).

11. Інші заходи, вжиті для удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту.

З урахуванням доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 05.04.2021 № 13901/1/1-21 до листа Мінфіну від 30.03.2021 № 33030-07-3/10350 державними органами у звітному періоді вжито низку заходів щодо усунення виявлених недоліків при організації внутрішнього аудиту та їх недопущення у подальшому. Зокрема, державними органами надано інформацію (в тому числі у пояснювальних записках до звітності) щодо здійснення наступних заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту з урахуванням рекомендацій Мінфіну (окрім зазначених у пунктах 1 – 10):

переглянуто та актуалізовано внутрішні документи з питань внутрішнього аудиту (МЗС, Мінінфраструктури, Міноборони, Мін'юст, Мінмолодьспорт, Мінстратегпром, Держаудитслужба, ДМС, Держгеонадра, Держстат, ДСНС, ДПС, Морська адміністрація, АРМА, НАДС, ДАРТ, ДІАМ, Держекоінспекція, Антимонопольний комітет, Фонд державного майна, Національна поліція, Пенсійний фонд, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Черкаська та Чернігівська ОДА, КМДА, Державне управління справами, Вищий антикорупційний суд, Офіс Генерального прокурора, Державне бюро розслідувань, Вища рада правосуддя, НАН України, УДО України тощо);

з метою підвищення обізнаності стосовно ролі внутрішнього аудиту, а також забезпечення безперервного професійного розвитку працівників підрозділів внутрішнього аудиту проведено навчання з внутрішнього аудиту (зокрема, МВС, Міненерго, Мінінфраструктури, Міноборони, Мін'юст, Казначейство, ДСНС, Адміністрація Держприкордонслужби, Пенсійний фонд, Дніпропетровська та Чернівецька ОДА тощо).

Водночас, 68 державних органів не надали окрему інформацію щодо виконання вищевказаного доручення.

З огляду на викладене, з метою забезпечення належної організації внутрішнього аудиту, усунення виявлених недоліків та їх недопущення у подальшому, Міністерство фінансів України рекомендує вжити заходів щодо удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту (з урахуванням існуючих можливостей, режиму роботи державного органу на період воєнного стану та вимог законодавства щодо правового режиму воєнного стану, а також після завершення/скасування воєнного стану), зокрема:

1) забезпечити приведення організації діяльності з внутрішнього аудиту в державних органах у відповідність до вимог постанови № 1001, Порядку № 1001, Стандартів внутрішнього аудиту та інших нормативно-правових актів у сфері внутрішнього аудиту;

2) забезпечити підтримку та підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту (зокрема, з урахуванням вимог пункту 15 Порядку № 1001), у тому числі:

переглянути структури та штатні розписи апаратів державних органів на предмет необхідності їх приведення у відповідність із вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 12 (в частині утворення підрозділу внутрішнього аудиту замість посади головного спеціаліста з внутрішнього аудиту) зважаючи на граничну чисельність працівників апарату;

опрацювати питання щодо перегляду штатної чисельності працівників підрозділів внутрішнього аудиту з урахуванням оновлених критеріїв, визначених пунктом 3 Порядку № 1001;

не допускати необґрунтованого скорочення штатної чисельності працівників підрозділу внутрішнього аудиту;

забезпечити подання до Мінфіну відповідних обґрунтувань у разі внесення змін щодо назви та/або чисельності працівників підрозділу внутрішнього аудиту разом із затвердженим штатним розписом державного органу (змiнами до нього);

оперативно вживати заходи для повного укомплектування посад у підрозділах внутрішнього аудиту кадрами відповідної кваліфікації та для забезпечення стабільності їх кадрового складу;

вживати заходи для належного матеріально-технічного забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту;

3) не допускати випадків порушення вимог щодо функціональної незалежності підрозділів внутрішнього аудиту; забезпечити дотримання принципу розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту відповідно до пункту 3 Основних засад;

4) забезпечити спрямування діяльності з внутрішнього аудиту на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання коштів, виникненню помилок та інших недоліків у діяльності державних органів та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління;

5) забезпечити планування діяльності з внутрішнього аудиту на підставі ризик-орієнтованого підходу з метою зосередження діяльності з внутрішнього аудиту на найбільш ризикових сферах, функціях, процесах;

6) вжити додаткових заходів щодо подальшої зміни пріоритетів при проведенні внутрішнього аудиту (від орієнтації на відповідність та фінансові аспекти до здійснення системного аналізу та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, ефективності, результативності та якості виконання завдань, функцій, бюджетних програм, надання адміністративних послуг, здійснення контрольних-наглядових функцій, ступеня виконання і досягнення цілей тощо). Забезпечити збільшення частки внутрішніх аудитів, спрямованих на оцінку системи внутрішнього контролю, оцінку ефективності, результативності та якості виконання завдань, функцій тощо, зокрема, з урахуванням показників результату виконання пункту 138 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки⁸;

7) забезпечити належну результативність внутрішніх аудитів, надання за їх результатами аудиторських рекомендацій, спрямованих, зокрема, безпосередньо на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю; запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання ресурсів; запобігання виникненню помилок та інших недоліків у діяльності;

8) забезпечити активізацію роботи структурних підрозділів апарату державних органів, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, з виконання та впровадження наданих за результатами внутрішніх аудитів рекомендацій, а також з усунення виявлених внутрішніми аудитами недоліків та порушень, зокрема, з урахуванням показників результату виконання пункту 139 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки;

⁸ - План заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р.

9) покращити дієвість заходів із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту, у тому числі:

забезпечити проведення періодичних внутрішніх оцінок діяльності з внутрішнього аудиту відповідно до вимог Стандартів внутрішнього аудиту з охопленням всіх основних аспектів діяльності з внутрішнього аудиту;

при проведенні внутрішніх оцінок якості здійснювати ґрунтовний та об'єктивний аналіз з метою максимального виявлення усіх наявних недоліків та проблем у реалізації функції внутрішнього аудиту;

при складанні програм забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту визначати заходи, спрямовані безпосередньо на підвищення якості, розвиток та удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту, усунення та недопущення в подальшому недоліків і проблем;

10) забезпечити систематизацію та активізацію внутрішніх заходів з професійного розвитку внутрішніх аудиторів;

11) додатково опрацювати питання щодо утворення аудиторських комітетів для проведення фахових консультацій та розгляду питань, пов'язаних із провадженням діяльності з внутрішнього аудиту, підготовки рекомендацій щодо її удосконалення (з урахуванням пункту 15¹ Порядку № 1001), зокрема, з урахуванням норм пункту 145 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки.